

Engagerat om ungdomars drogmissbruk

Sten Nordin. **Aniabararnen. Om droger, våld och kriminalitet bland barn och ungdomar.** 243 sidor. Täby: Larson förlag, 1996. Pris ca 270 kr. ISBN 91-514-0309-9.

Recensent: med dr Lars H Gustafsson, Bjurholm.

Det finns böcker så egen-sinniga till sitt innehåll och sin utformning att de både trotsar de flesta försök till kategorisering och allvarligt försvårar uppgiften för recensenten. Sten Nordins bok om drogmissbruk bland barn och ungdomar är en sådan bok.

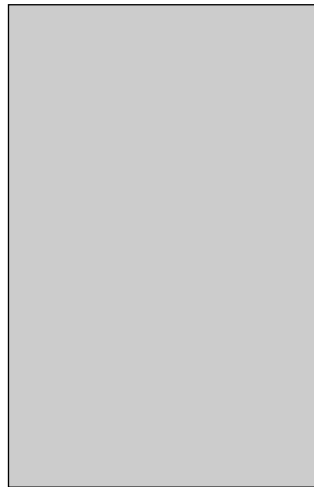
Redan titeln förbryllar, och i bokens anslag finns en mycket personlig ton som låter ana ett engagemang av ovanligt slag. Författaren utgår ifrån Harry Martinsson Aniaramyt, och han formulerar något av en nyckel till sitt budskap med orden: »... om vi inte förstår, inte bryr oss, inget gör, så är de unga narkomanerna lika hopp-löst förlorade som passagerarna på Aniara.»

Nu rymmer Martinssons epos många fler bottnar, och när andra författare, som Kristina Humble, tidigare har använt begreppet »Aniabararnen» har det getts en annorlunda och djupare tolkning. Personligen tycker jag att vi ska lämna Harry Martinsson i fred med sitt storslagna rymdskepp och i stället så precist som möjligt beskriva vad vi menar utan al-luderings av detta slag.

Socialreportage och debatt

I fortsättningen blandar Nordin socialreportaget form med debattbokens och, i någon mån, faktabokens. Han ger när-gångna och hudlösa beskrivningar av några drogmissbru-kande ungdomar. Han ger kort-fattad sakinformation om olika droger. Men mest debatterar han.

Han är kritisk mot det mesta vad gäller dagens bemötande av ungdomar med drogmissbruk. Ibland är väl svängarna lite väl yviga. Om forskarsam-hället skriver han t ex: »Jag läser forskarrapport efter forskarrapport och känner förtvivilan. Dessa begåvade forskare med alla sina resurser... Jag kan bara spåra en effekt av deras forskarmödor. De byter titlar. Fil kand blir doktor, doktor

blir professor och någon hamnar i regeringen.»

Effektivt men lite lättköpt. Det finns många fler exempel av samma slag. Men det skulle, trots detta, vara alltför enkelt att avfärda boken som oseriöst polemisk. Ty här finns en hetta, en vrede och en förtvivilan som lyser över varje sida och som kastar ett försoningens ljus över överdrifterna. Författaren har sett misären i ansiktet.

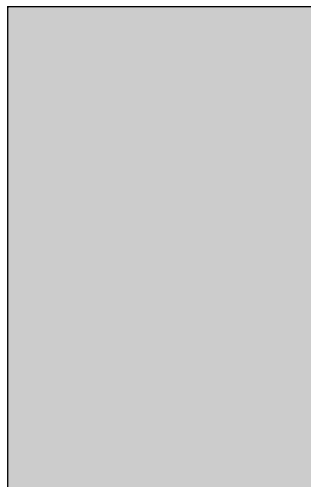
Betonar tidiga insatser

En av författarens huvudteser är att många barn skulle kunna räddas från drogmissbruk om insatserna gjordes tidigt. Han anknyter till modern forskning som visat att de flesta ungdomar med allvarligt missbruk visat tydliga tecken på psykisk ohälsa och beteendeavvikelser redan under förskoletiden och de första skolåren.

Han föreslår att en social haverikommission över sektorsgränserna inrättas inom varje kommun eller kommun-del med uppgift att tidigt uppmärksamma barn med begynnande urspårningstendenser och utforma en individuell stödplan för varje barn.

Viktigt debattinlägg

Här finns det anledning att hålla med Sten Nordin. Liknande förslag har förts fram tidigare, både från polishåll (av Gunno Gunnmo) och här i Läkartidningen (av undertecknad). Ansatser finns redan på många håll i landet. Men de är inte tillräckliga. Det krävs långt mer kraftfulla och okonventionella grepp om dagens negativa tendens ska kunna vändas. I denna aktuella debatt är Nordins bok ett viktigt inlägg. •

Kleinianskt färgad bok om ensamhet

Jean-Michel Quinodoz. **Att tämja ensamheten. Separationsångest i psykoanalysen.** 302 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1996. Pris ca 305 kr. ISBN 91-27-05487-X.

Recensent: docent Robert M Weinryb, universitetslektor, institutionen för psykoterapi, Karolinska institutet, Stockholm.

Quinodoz är en schweizisk psykoanalytiker som är starkt påverkad av den kleinianska traditionen inom psykoanalysen. Hans bok är uppdelad i fyra avsnitt, och dess syfte är att visa hur ensamhet kan upplevas och förändras genom den psykoanalytiska erfarenheten. I det inledande avsnittet diskuterar författaren ensamhet och separationsångest som ett universellt fenomen sammanhängande med människans existentiella villkor; förnimmel-sen av det förgängliga i till-varon, både vår egen och and-ras, skillnaden mellan könen och mellan generationerna. In-sikten om detta gör oss medvetna om att vi är unika varelser i förhållande till andra. Separationsångesten är därför en grundval för vår identitetsupp-levelse.

Författaren jämför reaktionerna vid normal och patologisk sorg. Vid den förra är personen i huvudsak medveten om var förlusten inneburit. Hos personer som däremot reagerar med patologisk sorg efter för-

luster, t ex i form av stark ångest och depressiva tillstånd, är individen i fråga ofta medveten om vad han förlorat, men det är inte alltid klart vilken betydelse denna förlust har haft för honom.

Separation kräver differentiering

Författaren klargör hur begreppet separation i den psykoanalytiska litteraturen används på två olika sätt, nämligen i betydelse separera och differentiera (när individen blir utskild som en separat individ). I den förstnämnda betydelsen innebär separation att en person lämnar eller blir lämnad av en annan. Detta förutsätter att personen upplever sig själv som en självständig individ psykiskt åtskild från den andre; han vet vem han själv är, vem den andre är, vad denne betyder för honom, och vad frånvaron av den andre får honom att känna. I sådana fall hotas inte individens integritet av en separation, trots att den kan väcka starka känslor av skilda slag.

Situationen är annorlunda när individen på grund av bristande differentiering är otillfredsställande utskild från den andre och det på ett omedvetet plan råder oklarheter om vem som är vem. I sådana fall tvingas individen vid förlust att inse, eller att värja sig mot insikten, att han inte är den andre, vilket kan leda till upplevelser av att delar av den egna personligheten förlorats. Individer som misslyckats med differentieringen uppvisar paradoxalt nog ofta både en stark separationsångest inför risken att förlora någon, samtidigt som de har svårt att acceptera den andres betydelse och närvaro. Detta får dem att ana att de behöver någon annan för att tillfredsställa sina behov, och att de kan förlora denne.

Författaren menar att begreppet separation bör begränsas till situationer där skilsmässa uppkommer i ett relations-sammanhang och där den andres separata närvaro erkänns som betydelsefull, medan differentiering bör användas för att beteckna processen där upplevelsen av den egna personen utskiljs från den andre. En förutsättning för att vi ska kunna tala om separation är att en tillfredsställande differentiering skett.

Freuds syn på objektsförlust

I avsnitt två gör författaren en grundlig genomgång av

Freuds syn på separation och objektsförlust. I psykoanalytisk teori används begreppet objekt för någon eller något som inte är subjektet, den egna personen. Enligt Freuds andra ångestteori uppkom ångest ur rädslan för separation och objektsförlust, ursprungligen upplevd av det späda barnet i ett tillstånd av psykisk och fysisk hjälplöshet. Separationsångesten blev sålunda enligt Freud själva prototypen för all ångest. Farosituationerna kommer sedan att förändras under individens utveckling. Författaren gör även en omfattande genomgång av Melanie Kleins och hennes efterföljares teorier, såsom de framför allt utvecklats av Rosenfeld, Segal, Bion och Meltzer. Kortfattat berörs även de teorier som utvecklats av Fairbairn, Winnicott, Anna Freud, Spitz, Mahler, och i viss utsträckning Kohut och Bowlby.

Psykoanalytisk teknik

Det tredje avsnittet handlar om psykoanalytisk teknik. Författaren ger en del kliniska exempel på hur han använder teorin i det praktiska arbetet. Han visar hur han i det psykoanalytiska arbetet genom tolkningar hjälper analysanderna till differentiering («separateness»), vilket så småningom möjliggör skilsmässan («separation») från analytikern. Genom växlingarna mellan de regelbundna mötena och de periodvisa uppehållen kan analysanden i den psykoanalytiska processen bli hjälpt i detta differentieringsarbete och inse att han är avskild från analytikern, ensam i en tillvaro som är begränsad.

Oberoendet en kraftkälla

I det fjärde avsnittet skriver författaren om avslutning i psykoanalysen, och han introducerar även ett nytt teoretiskt begrepp, »bärighet» (franska »portance»), som har den dubbla betydelsen av bärkraft (hos jaget) och lyftförmåga («vingarna bär»). Uppgiften i psykoanalysen blir sålunda att möjliggöra den ensamhet det innebär att känna sig avskild, som en unik individ, och att vingarna bär. Detta innebär en inre upplevelse av att man är oavhängig det objekt man dittills behövt för att bli »buren», att känna sina gränser i tid och rum, och att kunna se objekten komma och gå utan att drabbas av ångest.

Samtidigt som detta innebär en kraftkälla, en möjlighet att känna sin egen bärighet, så är

denna känsla också förknippad med en sorg över att ha blivit medveten om att allt har en början och ett slut, att ens eget och andras liv är ändliga, och att man själv är ansvarig för hur ens eget liv ska utformas. Denna bärighet innebär inte att man klarar sig utan andra människor, men att relationerna är av en annan kvalitet. Den leder snarare till en uppskattning av det unika hos den andre, och till en mer mogen form av beroende.

Det paradoxala är enligt författaren att just denna insikt om det förgängliga i vår tillvaro, hos oss själva och hos dem vi håller kära, insikten om att varje ögonblick är unikt och inte återkommer, gör att vi bättre kan uppskatta vårt liv och våra relationer. För många människor som anser att livet inte är värt att leva eftersom det har ett slut är det psykoanalytiska mötet en veritabel utmaning mot denna inställning. Ensamhet är inte att avstå från andra, utan att tillåta var och en att definiera sig själv, och mötet med den andres särart framhäver det värdefulla och oersättliga i det som var och en är ensam om att tillföra.

För specialister i psykiatri

Quinodoz bok är välskriven och stimulerande. Med sina kliniska vinjetter ger den en god inblick i författarens arbete och hur han integrerar teori och praktik. Författaren anger att boken inte bara vänder sig till kolleger som arbetar med psykoanalys och psykoterapi, utan också till människor som har ringa eller ingen kännedom om psykoanalytiska begrepp samt till personer som själva plågas av ångest och vill få en uppfattning om vad det psykoanalytiska mötet innebär. Enligt min uppfattning lever författaren inte upp till de sistnämnda målsättningarna.

Boken är starkt påverkad av författarens kleinianska referensram, vilket författaren i och för sig klart deklarerar, och den är därför i vissa stycken svårast om man inte är hemmastadd i denna teoribildning. Som helhet kan boken dock varmt rekommenderas för specialister i psykiatri som har ett psykodynamiskt specialintresse samt grundläggande kunskaper i kleiniansk teoribildning. •

Plastikkirurgi med tonvikt på estetisk kirurgi

Per Hedén. **Plastikkirurgiboken. Om skönhetsideal, estetisk och rekonstruktiv kirurgi.** 301 sidor. Stockholm: Silander & Fromholtz, 1996. Pris ca 395 kr. ISBN 91-972658-2-9.

Recensenter: docent Jan Lilja, och professor Bengt Johanson, plastikkirurgiska kliniken, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg.

Med »Plastikkirurgiboken» vill författaren ge en mer objektiv och vetenskapligt underbyggd bild av ämnet plastikkirurgi än vad som framkommer i massmedierna. Där diskuteras vanligtvis den estetiska plastikkirurgin, och »Plastikkirurgiboken» har följaktligen sin huvudsakliga inriktning på detta område.

Boken är på 300 sidor och uppdelad i tre avdelningar. En allmän del, där förutsättningarna för kirurgiska ingrepp går igenom samt även allmänt om förberedelser inför operationer med komplikationer och risker. Efterförlopp och operationsresultat diskuteras, och det poängteras att man inte kan förvänta sig omedelbar effekt efter ingreppen utan att optimalt resultat föreligger först efter omkring ett år efter operationen.

Den andra delen behandlar estetisk kirurgi, där olika utseendeförbättrande operationer beskrivs, kroppsregion för kroppsregion. Varje avsnitt behandlar kortfattat regionens anatomi, operationens utförande, efterförloppet med komplikationer och förväntat resultat.

Tredje delen av boken, 26 sidor, ägnas åt rekonstruktiv plastikkirurgi, den delen av plastikkirurgin som utförs vid de olika plastikkirurgiska klinikerna vid våra regionsjukhus. I slutet av boken redogörs kortfattat för plastikkirurgiska behandlingsprinciper vid missbildningar, trauma och tumörer.

God patientinformation

I den första delen av boken får man synpunkter på skön-

hetsbegreppet och dess psykologiska implikationer. Därefter följer allmän patientinformation inför plastikkirurgiska operationer, vilken är applicerbar inte bara vid kosmetiska ingrepp utan även ger god bakgrund då andra operationer planeras.

Allmänt om operationen, dess risker och efterförlopp diskuteras sedan, varvid man även tar upp resultat och vad man kan förvänta sig.

Detaljerat om vanliga ingrepp

Bokens andra del är ägnad estetisk kirurgi och anpassad för patienter och andra som är intresserade av denna del av plastikkirurgin.

De vanligaste operationerna inom huvud och hals, bröst och övriga kroppsdelar beskrivs ingående med illustrativt bildmaterial, där även de anatomiska förutsättningarna inkluderats.

Förberedelser, komplikationer, risker och efterförlopp specifika för den aktuella operationen framställs på ett lättfattligt sätt.

Översiktligt om rekonstruktiv kirurgi

Plastikkirurgisk teknik applicerad på missbildningar, skador och tumörer visar hur man kan rekonstruera defekter, funktionella och morfologiska, vid varierande tillstånd. Inslaget om tumörer har illustrativa bilder på olika former av elakartade hudtumörer. Kapitlet om missbildningar är begränsat till ansiktsregionen och behandlar läpp-käk-gomspalt samt omnämner den kraniofaciala kirurgin, vilken innefattar teknik för rekonstruktion av komplicerade missbildningar, kraniosynostoser och spalter, involverande skalle och ansikte.

Sakligt och informativt

Plastikkirurgiboken är en bra informationskälla både som bakgrund för kolleger i andra specialiteter, som ger råd i hithörande frågor, och för patienter samt andra som är intresserade av plastikkirurgi, särskilt den estetiska delen.

Den ger också god information om allmänna plastikkirurgiska principer, preoperativa förberedelser, postoperativt förlopp samt förväntade resultat.

För målgrupperna journalister och presumtiva patienter är boken utmärkt och kan varmt rekommenderas. •